

Wanita dan AIDS Claire McGowan

Di 2006, sejumlah rasmi 40 juta orang di seluruh dunia hidup dengan HIV. Dalam dua puluh lima tahun wabak tersebut, keluarga, kaum dan negara telah dimusnahkan. Kesan bagi HIV dan AIDS telah pun dibincangkan dan sekarang sudah biasa kepada semua. Apa yang tak sering dianggap adalah perspektif wanita pada penyakit itu.

Bila AIDS pertama dikenal pasti pada tahun 1981, ia pada mulanya pembunuh kaum lelaki, dan merebak dengan pantas antara pengguna menyuntik dadah dan kaum-kaum homoseks. Hari ini kadar-kadar jangkitan baru sebenarnya merupakan tertinggi, dan mendaki, di kalangan wanita. Perangkaan-perangkaan itu membuat satu fakta dengan jelas – kita mesti menumpukan pada peranan wanita dalam memerangi AIDS. Sebagai satu daripada Millennium Development Goals yang utama, keperluan kesamaan jantina akan dibawa di dalam rawatan dan pencegahan HIV dan AIDS.

Di Afrika, terdapat 14 wanita dewasa HIV-positive untuk setiap sepuluh orang lelaki dewasa. Berjuta-juta wanita dalam Sub-Saharan Afrika kini menduda disebabkan AIDS dan kini menjaga keluarga secara bersendirian. Dalam banyak kes mereka telah mengangkat kanak-kanak bagi saudara-mara atau jiran yang telah meninggal, dan mengisi rumah-rumah kecil mereka dengan anak-anak yatim AIDS. Seorang wanita di Malawi mempunyai sembilan anak-anak yang duduk dengan dia dalam pondok dua bilik. Di Botswana, dianggarkan bahawa, pada purata, setiap pekerja pendapatan adalah mungkin memperoleh satu tanggungan pada sepuluh tahun yang akan datang kerana wabak AIDS. Menurut UNAIDS, satu peningkatan dramatik dalam keluarga melarat - tiada pendapatan langsung - adalah dijangkakan juga.

Hampir setiap kali, beban tanggungan terletak pada wanita. Apabila seorang anggota keluarga menjadi sakit, peranan wanita sebagai penjaga, pekerja dan pengurus rumah meningkat. Bila seorang suami jatuh sakit, isteri yang merawat mereka, dan pada kematian suami mereka mereka mungkin diasingkan atau dihalau dari rumah mereka. Dalam tradisi banyak negeri di tanah pusaka Afrika, balu-balau dan wanita bujang diletakkan dalam satu kedudukan yang lemah, dalam bahaya pembunuhan, serangan, dan pembuangan.

Penyakit yang menyerang keluarga akan memusnahkan kaum. Di sebahagian Zimbabwe, sebagai contoh, wanita adalah oleh keperluan bergerak ke arah industri pertukangan kayu yang secara tradisi dikuasai lelaki. Ini mengakibatkan wanita mempunyai masa yang lebih singkat bagi menyiapkan makanan dan untuk tugas-tugas lain di rumah - terpaksa lakukan semua. Sebahagian wanita membentuk majoriti jururawat, bidan, dan guru, kehilangan mereka daripada tenaga kerja penyakit berulang atau kematian adalah satu tamparan yang hebat untuk pembangunan di Afrika. Kesannya akan dirasai untuk generasi yang akan datang, dalam kanak yang tidak mempunyai guru, dalam bayi yang lahir tanpa akses untuk jagaan kesihatan, di hospital dengan tiada pekerja. Bila ibu adalah hampir mati, siapa yang akan menjaga 15 juta anak-anak yatim AIDS sedunia?

Sulur paut kemusnahan AIDS itu menghulurkan untuk mengungkit semua kerja pembangunan dahulunya terbentuk dalam kaum-kaum. Anak perempuan muda khususnya terpaksa meninggalkan pendidikan mereka dan pergi ke kerja, atau tinggal di rumah untuk menjaga anak yatim kanak dan saudara-mara yang sakit. Kesan AIDS itu telah dirasakan, dan mungkin telah menambahkan kesan pada, budak-budak perempuan Afrika muda dan wanita. Kehilangan ibu bapa dan perlu menjaga adik-beradik bermakna banyak gadis telah berhenti sekolah untuk memegang peranan ibu tumpang dan pencari nafkah. Terdapat laporan dari Afrika yang mengatakan kanak-kanak semula sembilan tahun mengambil ahli keluarga dan menjaga anak-anak kecil.

Mengapa harus wanita berada dalam bahaya daripada jangkitan? Seperti semua bab dalam cerita AIDS, jawapan itu mendedahkan lebih daripada penyakit, tetapi juga ketidaksetaraan insani yang telah membenarkan ia merebak hingga menakutkan. Untuk wanita hidup dalam situasi di mana mereka tidak ada kuasa ekonomi atau sosial, mereka tidak mempunyai kawalan mengenai keseksualan mereka sendiri dan pembiakan. Mereka dengan mudah terjejas, tidak mampu untuk melindungi diri mereka daripada jangkitan atau daripada seks dengan rakan mereka yang mungkin tahu menjadi HIV-positive. Menurut satu laporan baru-baru ini oleh Global AIDS Alliance, hampir satu pertiga wanita melaporkan di seluruh dunia yang pengalaman seksual pertama mereka telah dipaksa.

Stigma ketakutan dan keganasan mungkin juga menafikan wanita akses untuk senjata terkuat mereka - maklumat dan pengetahuan. Ketaksamaan jantina adalah satu daripada Millennium Development Goals yang paling penting, tetapi penyebaran AIDS itu sebenarnya adalah mengukuhkan eksploitasi wanita. Satu spektrum kelakuan seksual dan sosial menyumbang kepada ketidakseimbangan. Antara kumpulan umur 15-19 sebagai contoh, budak-budak perempuan adalah empat kali lebih berkemungkinan daripada budak-budak lelaki untuk dijangkiti.

Aliran ke jangkitan wanita ditentukan di seluruh dunia, malah di Eropah dan Amerika Utara. Di Rusia dan Ukraine wanita dijangkiti oleh seks dengan rakan pengambilan dadah. Di Asia mereka adalah sering mangsa perdagangan seks. Di India kadar jangkitan antara wanita luar bandar adalah semakin meningkat, disebabkan oleh suami dan rakan yang melawat pelacur. Keganasan menentang wanita dalam perkahwinan atau hubungan boleh bermaksud mereka tidak mempunyai kawalan lebih apabila untuk mengadakan hubungan seks, menggunakan kondom, atau mencari pertolongan dan nasihat tentang HIV dan AIDS.

Cara jangkitan paling biasa untuk wanita adalah daripada suami mereka. Bila lelaki tinggal jauh dari rumah sebagai pekerja pendatang, mereka sering berkunjung pelacur atau mengambil isteri kedua dan keluarga. Bila pulang ke rumah mereka boleh menyebarkan jangkitan. Dalam satu sindiran duka, ia sering wanita itu yang dipersalahkan untuk menjangkiti suaminya. Dia mungkin menjadi terbungkalai dan dipaksa berpindah daripada masyarakatnya. Wanita bergantung dari segi ekonomi, kebebasan bergerak kurang dan kelakuan, adalah bukan hanya terkawal nyawa sendiri, tidak mampu untuk meninggalkan seorang rakan kongsi yang curang atau menganiaya. Wanita di Afrika telah menjadi batu dan ditepikan setelah menjadi HIV positif. Stigma sekeliling cara diagnosis mungkin beribu kes tidak dikenali dan tidak dilaporkan, dan lelaki juga biasanya enggan untuk gunakan kondom dengan pasangan mereka.

Serta kesan-kesan bagi ketaksamaan jantina, faktor lain meningkatkan kerentanan wanita. Dari sudut Biologi, wanita sebenarnya merupakan dua kali lebih berisiko daripada lelaki dijangkiti dengan HIV semasa seks heteroseksual. Ini merupakan kerana kemungkinan pengoyakan dalaman dan pendarahan, dan adalah satu isu besar apabila kaum lelaki yang lebih tua mempunyai hubungan seks dengan wanita muda atau anak-anak perempuan remaja. Amalan kebudayaan tertentu seperti menggantikan atau 'menurunkan' isteri boleh mempercepatkan penyakit merebak sepanjang keluarga dan kampung.

Pelacuran dan rogol adalah juga kelakuan yang membawa risiko tinggi jangkitan HIV. Pergolakan sosial dalam banyak negeri-negeri Afrika yang perang saudara dan keganasan telah pisahkan keluarga, menambahkan kecurangan, menolak wanita melarat dan budak-budak perempuan kepada pelacuran. Anak perempuan juga telah dipaksa untuk berkhidmat sebagai askar dan 'isteri' untuk askar dan ketua pemberontak, seterusnya menjangkitkan mereka. Ia berlaku secara leluasa di Uganda, Sudan, Zimbabwe, Rwanda perkosaan telah berulang kali digunakan sebagai satu senjata terpakai perang kejam dan penindasan. Lebih daripada ini, jangkitan HIV sekarang adalah juga satu kejadian biasa dalam situasi-situasi kejam.

Di kebanyakan tahap asas, HIV dan AIDS telah mengganggu ikatan asas antara wanita dan anak mereka. Sebelum pembinasaan AIDS, wanita di Afrika telah dirangsang untuk menyusu sebagai satu cara nutrien dapat diserap amat penting dan melindungi bayi daripada air kotor. Akta menyusukan, serta penyerapan nutrien amat penting dan antibodi untuk bayi,

adalah satu ritual ikatan yang penting antara ibu dan kanak-kanak. Wanita di Afrika sekarang diberitahu bahawa jika mereka melakukan penyusuan mereka mungkin menjangkiti bayi-bayi mereka.

Penyebaran dari Ibu ke kanak adalah satu sumber utama jangkitan HIV di Afrika. Di negara maju kadar itu dapat dihapuskan dengan baik dihadiri kelahiran dan akses untuk dadah antiretroviral. Kebanyakan wanita Afrika tidak mempunyai akses untuk jagaan kesihatan mencukupi atau maklumat semasa bersalin. Penurunan pemindahan keibuan adalah satu cabaran besar untuk masa depan kesedaran AIDS di Afrika. Ia akan memerlukan satu usaha besar bagi menyebarkan nasihat tepat dan saksama mengenai penjangkitan HIV.

Kesan penuh krisis AIDS baru sahaja dirasakan di Afrika. Buat kali pertama dalam separuh abad jangka hayat jatuh seperti seketul batu, untuk di bawah 40 dalam sesetengah negara. Hasil akan menjadi satu dasar berat masyarakat anak-anak yatim, wanita muda dan tunggal memperjuangkan untuk menyara anak sendiri, saudara, jiran, dan rakan. Untuk jutaan anak perempuan janji satu pendidikan dan peluang zaman kanak-kanak akan hilang. Adakah sebarang harapan? Mungkin hanya menerusi akses kepada pendidikan, maklumat, nasihat dan sokongan. Akses untuk pendidikan rendah, sebagai contoh, meningkat kesedaran AIDS dan mengurangkan kemungkinan perempuan mengadakan hubungan seks. Majoriti 100 juta kanak-kanak bukan di sekolah di seluruh dunia adalah budak-budak perempuan. Jika mana-mana yang positif boleh datang daripada wabak AIDS, mungkin pergolakan dalam kemasyarakatan dan perhubungan jantina akan memaksa pengiktirafan bagi kerja amat penting dan sumbangan wanita.

Memerangi AIDS tidak dapat dipisahkan kaitannya dengan perjuangan untuk kesamaan jantina. Hak untuk hidup dalam kebebasan daripada AIDS dan HIV adalah satu aspek yang perlu kuatkan hak-hak bagi wanita kepada kesihatan, hidup, dan kebebasan. Hak wanita untuk hidup tanpa takut dirogol atau keganasan, mempunyai akses untuk jagaan kesihatan yang mencukupi dan sokongan pada waktu kelahiran, kepada maklumat tentang badan mereka sendiri dan kesihatan, untuk menyara hidup tanpa terjebak kepada pelacuran, untuk mengawal hidup sendiri.